

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosvefa«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po eniku in dogovora, davke posebe. Pošt. ček. rač. 17.153. Telefon 4586

## Ob začetku novega poslovnega leta

Čakanje na izredno skupščino, ki naj bi se vršila 25. septembra, in pa znani odluk o prepovedi zborovanj, sta povzročila majhen zastoj naših zborovanj. Dosljej je začetek šolskega leta pomenjal tudi začetek nove poslovne dobe po učiteljskih društvih. Vsako leto so se občni zbori pričeli že v septembru in so bili tekem oktobra po večini že absolutirani, letos pa je bil preložen njihov začetek na konec oktobra. Čeprav je nastala precejšnja zakasnitev, vendar to ne bo vplivalo kvarno na društveno delovanje, ker bodo pač odbori pohiteli s polaganjem obračunov svojega dela v preteklem letu in z določanjem smernic za bodoče poslovanje.

Kakšen pa bo obračun dosedanjega dela? Vsa učiteljska društva v Sloveniji so stala doslej strogo na stanovski liniji in se niso pustila premotiti niti po odkritih niti po zahrbtnih sovražnikih naše složnosti in naših enotnih pogledov na prizadevanje, delo in smer učiteljske organizacije. Prav ta složnost in enotnost društva je bila najkrepkejša opora sekciji pri njenem delu in prizadevanju za moralne in gnotne pravice učiteljskega stanu, odražala se je pa še posebej v mirnem in solidarnem nastopu slovenske delegacije na letošnji glavni skupščini. V onem nekvalficiranem izjavljanju opozicije je ravno naša delegacija pokazala, da je dovzetna le za resno in stvarno delo, nikakor pa ni za brezplodna osebna razračunavanja, za katera prihaja iniciativa izven stanovskih vrst. In če pregledamo tudi ostalo delo in prizadevanje za interese učiteljskega stanu, tedaj lahko mirne duše trdimo: Naš obračun ne bo težak, sestaviti pa si moramo načrt za delo v prihodnjem letu.

Letošnja glavna skupščina v Zagrebu nam je najjasnejši dokaz, kako nujno nam je potrebno varno čuvati še nadalje stanovsko smer v naših sreskih društvih. Le ta nam more tudi v bodočnosti ohraniti slogo in enotnost nastopanja ter nas s tem očuvati brezplodnih medsebojnih polemik, ki so le na škodo učiteljskega stanu. Pred očmi moramo imeti vedno le koristi učiteljstva kot celote in se izogibati vseh kvarnih zunanjih vplivov, ki bodo morda uveljavljali koristi posameznika — toda koristi celokupnega učiteljskega stanu pa nikoli. Zavedati se moramo, da je naša organizacija izven- in nadstrankarska in da moramo to njeno smer obdržati tudi v bodočnosti, čeprav bi se nam povzročale razne ovire. Vsak strankarski pojav v udruženju in še bolj pa strankarski vpliv naredi lahko silno veliko in dolgo časa nepopravljivo škodo. — Ako bodo društva tudi v bodoče vztrajala na stanovski liniji, tedaj nam ne bo delo za vitalne interese učiteljskega stanu povzročalo nikakih težko.

Stalnost, ureditev perečega vprašanja naših prejemkov, ukinitve celibata, nastavitve vseh brezposelnih učiteljskih abiturientov, zadeva kontraktualnega učiteljstva, avtomatično napredovanje itd., vse to so problemi za katerih pravično in pravilno rešitev se moramo zavzemati prav vsi, ker se tičejo nas vseh. Glavna pobuda in stalno naglašanje naših zahtev in potreb mora prihajati od članstva. Pri osnovnih edinicah, sreskih društvih, je edino mesto in tudi največ prilike za temeljito razpravljanje o naših težnjah in zahtevah, tam se najlaže in najučinkoviteje izražajo vse utemeljitve zahtev učiteljskega stanu.

Ko bodo društva sestavljala svoje delovne programe za bodoče leto, morajo postaviti ta vprašanja na prvo mesto in oskrbeti za zborovanja tekem leta več primernih, krajših referatov, katerih naloga je, sprožiti po naših društvih resno razpravljanje o najbolj perečih naših zadevah in zahtevah. Ne zadostuje predlogi: Sekcija naj poskrbi... ampak vsak posamezni naš član in vsa sreska društva morajo skrbeti za čim večje in čim učinkovitejše informiranje javnosti o najbolj perečih vprašanjih šole in učiteljskega stanu. Premalo iniciativnosti, premalo aktivnega sodelovanja se še vedno opaža med našim članstvom, in ravno začetek novega poslovnega leta je najlepša prilika za naglašanje potrebe aktiviziranja prav vsega članstva na konkretnih vprašanjih. Že na prvem zborovanju naj se določijo referenti in konferenti za posamezno navedena vprašanja, pritegne naj se čim več članstva k sodelovanju in s tem poživi delo in iniciativnost pri problemih, ki so za nas življenjskega pomena. Ne zamudimo nobene prilike v tekočem letu, kajti zavedati se moramo, da bomo le z vztrajnim delom in z neumornim prizadevanjem dosegli uspehe.

Poleg vprašanj, ki zadevajo ves učiteljski stan, naj zavzema na programu vidno mesto tudi delo za ustanove učiteljske organizacije in za učiteljske gospodarske in socialne zadruge. Mladinsko matico, Učiteljsko tiskarno, Učiteljsko samopomoč, Samopomoč učiteljskih otrok ter učiteljske domove in hranilnice si je učiteljstvo samo osnovalo, ker je obstajala za to nujna potreba. Ne smemo torej pozabiti, da je naša največja moralna dolž-

## „Popotnik“ in učiteljska organizacija

Ob jubilejnem 60-letniku

Letošnje šolsko leto izide šestdeseti letnik »Popotnika«, časopisa za sodobno pedagoško, ki ga izdaja naša organizacija. Poleg »Učiteljskega tovariša« je »Popotnik« veren drug vsega organiziranega učiteljstva, po njem pa posegajo radi tudi še mnogi drugi, ki se pečajo s sodobno pedagoško.

»Popotnik« je bil ob svojem rojstvu »list za šolo in dom« ter ni zavzemal strogo pedagoške smeri. Odločen je bil postati središče duševnega delovanja v blagor in omiko svojega naroda, v katerem se shajajo učeni in preprosti ljudje raznih stanov in razne starosti, da se eden od drugega tega uče, česar jim je v dosegu njihovega duševnega in telesnega blagostanja potrebno. List je imel namen, zbirati mnogo poučnega, zanimivega in kratkočasnega berila, s katerim naj bi si pridobival vedno večji krog čitateljev.

Že takoj prva številka »Popotnika« pa poudarja v svojem uvodniku, da bo prinašala »Popotnik« tudi pedagoške, didaktične razprave, katere naj služijo mlajšim učiteljem in tistim, ki se hočejo v svojem pedagoškem delu spopolnjevati, v spodbudne in poučne zglede.

»Popotnik« si je nadel tudi nalogo, da bo priobčeval narodne pesmi, pravljice in pripovedke, da jih tako ohrani poznejšim rodovom.

Že takoj iz prvih števil je razvidno, da se je časopis posebno oprijel svojega napovedanega načrta v točkah, ki zadevajo šolo. V tej dobi objavlja posebno veliko metodičnih učnih slik, ki so naročnikom učiteljem prav gotovo zelo uspešno služile pri njihovem delu v šoli.

Res v veliki meri je »Popotnik« izpolnil obetanja, ki jih daje učiteljstvu v svojem drugem članku prve številke pod naslovom »Prijazna beseda učiteljem in drugim šolskim prijateljem«. Tu objavlja še prav posebno, da bo njegovo glavno načelo, poleg drugih za šolo in dom važnih stvari, še prav posebno gojiti enotno delovanje ljudskih učiteljev v slovenskih šolah.

S tem se je »Popotnik« že postavil na stališče podpirati pedagoško, metodično in organizacijsko delo našega učiteljstva v borbi za razvoj slovenske šole in za utrditve učiteljskega stanu.

Tako vidimo, da je »Popotnik« postal stanovsko učiteljsko glasilo za štajerski del slovenskega učiteljstva. Že prvo leto prinaša poleg zborovateljskih novic poročila o učiteljskih zborovanjih v Celju, Brežicah, Ptuj, Ormožu, Braslovčah in Kozjem.

Z ozirom na naloge, ki si jih je nadel »Popotnik« že takoj začetkom svojega delovanja, je pridobil posebno pri učitelstvu velikih simpatij, kar posebno pričajo dopisi, ki jih je prejemale uredništvo »Popotnika« ob ustanovitvi lista. Tako piše učitelj iz Vranskega: Spodnještajerski učitelji imamo tedaj zopet svoj pedagoški list! Verjemite mi, blagi kolegi, da vsakega, s katerim sem še govoril o novi izdaji slovenskega šolskega lista, zelo veseli, da se zopet postavimo na svoje noge, da imamo pisan šolski list v slovenskem jeziku... Torej ni bil »Popotnik« važen samo za šolstvo ter za povzdigo učiteljskega stanu, nego je imel svoj pomen tudi v narodnostnem oziru, kar je bilo gotovo posebno za štajersko važno, kamor si je z vso silo tudi nemščina utirala pot.

Značilen je tudi naslednji dopis učitelja iz štajerskega posavja, ki veli: »Ko bi Ti, dragi mi »Popotnik«, vedel, kako je posavskim učiteljem in učiteljicam v srce segla novica, da bo z novim letom začel izhajati nov slovenski šolski list, in sicer v Celju, v tem malem, a zgodovinsko tako imenitnem mestu na Slovenskem! Kateregakoli sem vprašal: Kolega, ali se boš naročil na novi list? Vsak me je nekako očitajoče pogledal in radostno dejal, da se kaj takega je samo ob sebi razume. Še iste dni, ko je za

nost, obdržati in dvigati ter spopolnjevati vse to, kar so naši predniki gradili z neizmernim idealizmom in velikansko požrtvovalnostjo. Krepiti nas mora zavest, da so te ustanove mnogim zelo neljube in bi najraje videli, da bi sploh ne obstojale. Zato se javlja stremljenje, škodovati jim za vsako ceno — ako le mogoče, jih tudi uničiti. Toda tudi ta stremljenja naših nasprotnikov se morajo povsem razbliniti in razpasti v nič pred odločnim nastopom vsega organiziranega učiteljstva, pripravljenega braniti vse, kar je njegovega. Vse namere, škodovati našim ustanovam, naj bodo bodrilo za še intenzivnejšo agitacijo za naše publikacije, za naše gospodarske in socialne ustanove. Pokažimo z vztrajnim delom in z največjo skrbjo za prospeh vseh učiteljskih ustanov, da znamo in tudi moremo ohraniti in dvigniti to, kar smo si sami ustvarili.

To bodi naša smer v bodočem poslovnem letu.

novica ob Savi raznesla, so obljubili učitelji sevniški, rajhenburški, videmski, zdolski in pišečki, da se hočejo na naše slovensko glasilo nemudoma naročiti...«

»Popotnik« svoje zahtevane smeri ni opustil, zato pa je tudi imel vso oporo ravno v učiteljstvu, pa naj bo to pri sotrudnikih ali naročnikih.

Krepko je zastopal interese šolstva in učiteljstva »Popotnik« vse do leta 1900. S svojim smotrnim pisanjem in objavljanjem učiteljskih dopisov, posebno glede učiteljske organizacije, je veliko pripomogel do tega, da so se učiteljske moči organizacijsko združevale ter da je leta 1888. prišlo do ustanovitve »Zaveze«.

Z letom 1900. je pa »Popotnik« radj novih potreb, ki so med tem časom nastale, stopil pred učiteljsko javnost z novim programom. Pokazala se je namreč nujna potreba, da se delo porazdeli in, da se preosnujeta »Učiteljski tovariš« in »Popotnik« v duhu novo nastalega položaja. Da bi bilo delo čim bolj osredotočeno, se je že leta 1899. sklenilo, da naj postane »Popotnik« izključno le pedagoški in znanstveni list, »Učiteljski tovariš« pa naj postane šolsko - politični list in kot tak glasilo »Zaveze slovenskih učiteljskih društev«.

V zvezi s to odločbo je za novo leto 1900. »Popotnik« objavil svoj novi program, v katerem izraža med drugim tudi sledeče:

»Popotnik« se bo odslej bavil osobito s teoretičnimi in praktičnimi pedagoškimi vprašanji s posebnim ozirom na šolsko prakso ter obnem seznanjal p. n. čitatelje z našim slovestvom sploh in s pedagoško literaturo posebej. Prinašal bo:

I. Znanstvene razprave, in sicer:

a) iz obče pedagogike,  
b) iz njenih pomožnih ved; vrh tega se bo včasih oziral tudi še  
c) na druge vede, v kolikor namreč pospešujejo splošno našo naobrazbo in se dotikajo šole in šolskih predmetov.

II. Didaktične in metodične spise, učne slike.

III. Književna poročila.

IV. Razgled (po pedagoškem polju).

Torej program je dovolj obširen. Da ga vestno izvajamo, v to hočemo zastaviti vse

## Masarykovi pogledi na šolo

(Nadaljevanje in konec)

### IV. Učitelji in šola.

V tem poglavju hočem navesti skoraj dobesedno, kakor jih je zapisal Čapek, Masarykove misli in načela o učitelju in šoli. —

Za časa Masarykove mladosti je bil vaški učitelj velik revež. Plačo je imel majhno, zato si je pomagal s pisarjenjem, s petjem pri pogrebih in s koledovanjem. Sodček nabranega vina mu je vrel vse leto za pečjo v šoli, ker ni imel kleti. Premožnejši kmetje so ga enčili z občinskimi revežem, zato tudi pri otrocih njegova avtoriteta ni bila velika. Nagajali so mu na vso moč, on jim je pa vračal milo za drago: šiba je bila njegovo glavno in najučinkovitejše sredstvo. Tak zaslužjen učitelj ni imel samozavesti, zato tudi ni mogel vzgajati samostojnih in samozavestnih ljudi. Za dvig šolstva je potrebno dvoje: dvigniti je treba socialni nivo učitelja in njegovo izobrazbo. Razveseljivo je dejstvo, da danes učiteljstvo zahteva že akademsko izobrazbo.

Pouk naj temelji na ljubezni in na poznanju doživljanja otrok, ki je bolj konkretno, kakor abstraktno; pouk naj bo nazoren in slikovit, čim bolj individualen in naj temelji na otrokovem poznanju okolja. Vobče bi bilo treba na vzgojo in pouk bolj misliti in za njo več žrtvovati.

Otrok čuti in kakšnih odnosih žive med seboj odrasli. Kjer so ljudje odkriti in svobodnejši, tam so tudi otroci preprostejši in pogumnejši. Tudi to je vprašanje šole: Učitelj mora vepeljati otrokom demokratično svobodo in enakost, otroku mora postati tovariš. Njegova avtoriteta mora temeljiti na različki starosti, na njegovi premoči in vseh stvareh znanja, prakse in značaja. Otrok pri nas se oddahne, ko zapusti šolo in vendar je spoznavanje, pomnoževanje znanja radost za zdravega otroka. To je zato, ker je pri nas učitelj birokrat. Ne bi se šel drsat z otroki, ker bi se bal da pače in izgubi s tem avtoriteto. Ustvarimo si več živahnosti in prisrčnosti, pa bomo imeli pravo demokracijo. Naj šola ne vzgaja samo individualno, ampak tudi za družbo, za demokracijo. Učitelji naj bodo demokrati, naj ne vzgajajo slepe pokornosti, temveč naj se poslužujejo zgleda.

Med otroki in učitelji je kakor med uradniki in narodom prevelika oddaljenost in tujo. Ustvariti moramo prisrčnejše sodelova-

## VSEBINA:

Ob začetku novega poslovnega leta.

»Popotnik« in učiteljska organizacija.

Masarykovi pogledi na šolo.

Odkod si jemljejo legitimacijo?

»Trboveljski slavček« v Bolgariji.

Razpis potovalne ekskurzije v Bolgarijo.

Več tovariške uvidevnosti.

LISTEK: Dan štednje.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

naše sile. Vendar pa to ne zadostuje, kajti takega podjetja ena sama moč pri najboljši volji zmagati ne more. Treba je, da se zbere okoli nas vse zavedno slovensko učiteljstvo in da nam vrh tega priskočijo še nekateri srednješolski profesorji. Tedaj pa smo prepričani, da naš pedagoški in znanstveni list ne bo zaostajal za enakimi časopisi prvih kulturnih narodov. In če se potem nakloni listu tudi še gnotna podpora, se bo slovensko učiteljstvo lahko s ponosom oziralo na preosnovani svoj »Popotnik«. V to pomozi Bog in resna volja slovenskega učiteljstva!»

Tako je bil »Popotnik« ustanovljen kot prvi slovenski pedagoški in znanstveni list ter se je v njem popularizirala v dolgem razdobju njegovega pedagoškega in znanstvenega delovanja marsikatera sodobna pedagoška misel in ideja.

»Popotnik« je tekem let zbiral v svoj krog mnogoštevilne pedagoške prakse. Med njegove sotrudnike pa štejejo tudi slovenske pedagoške znanstvenike, ki so utirali in še utirajo pot sodobni pedagogiki v slovenskem šolstvu.

Radi tega je popolnoma pravilno, da se ob šestdesetem letniku pedagoškega časopisa »Popotnika«, ki ga izdaja naša stanovska organizacija, spomnimo velikega dela, katero je bilo s tem časopisom dovršeno, pa najsi bo to iz organizacijske ali pedagoške znanstvene vidika. Želimo, da bi »Popotnik« tudi v bodoče deloval v istem pravcu ter doprinal dragocene prispevke k razvoju sodobnega slovenskega šolstva.

Jelo Janežič.

nje, ki naj temelji na odgovornosti in spoštovanju.

Vpliv šole ni samo didaktičen, ampak tudi nraven. Otrok izpregleda svojega učitelja, ali je surov, nepravičen, površen; vidi, kako se obnaša napram svojim starejšim; na pr. napram nadzorniku pri nadzorovanju, napram g. županu, g. dekanu — to vse ima vpliv na značaj in nramno prepričanje otrok.

Tudi soščolci in soščolke vplivajo drug na drugega; dasi je ponekod uvedena koedukacija, tvorijo dečki in deklice vendarle dva ločena svetova.

Velik pomen za otroka so šolske zbirke in knjižnice. Važno je, da otrok spozna svoj domači kraj po rastlinah, kameninah in nagačenih živalih. Pa to je vprašanje denarja: A dostikrat se denar ne zna pravilno uporabiti. Naši pisatelji ne razumejo otrokove duše, zato patetično polagajo na otrokova usta besede, ki jih otrok nikdar ne izgovarja.

Urejeno šolstvo skrbi za vzgojo nenormalnih, manj nadarjenih in zanemarjenih otrok, dobra šola prihranja denar za zapore, bolnico in ubožnico.

Dobra vzgoja in dobro poučevanje bi moralo biti čim najbolj individualno — to pa zahteva denarja! Socialno stanje otrok je tudi vprašanje šole. Otroki, ki doživljajo doma neprilike bede in nemorale staršev, ne more rešiti samo šola. To vprašanje se da rešiti samo socialnim putem.

Tudi na otrokovo zdravje mislimo premalo, nalagati denar za higienske šole, igrišča je najbolj smotrna investicija.

Poleg problema vzgoje se javlja problem didaktike, kako naj se uči. V sedanjih dobi doživljamo krizo verstva. Svet pojmuje, da je vera samo za žene in otroke. A vendar je krščanstvo prvina duhovnega življenja in evropske kulture. Kdor ne pozna vsebine krščanstva, ne more razumeti evropske zgodovine in njenih uredb. Težava je le v tem, s kakšnega stališča naj se vrednotijo zgodovinska dejstva. Tako je poučevanje verstva in verska praksa še vedno nerešeno vprašanje šolske politike. — Smešno je dajati oceno od naučenih odgovorov iz katekizma. Kaj so ti odgovori »verstvo«?

Govorj se, da je vas nramno bolj zdrava kakor mesto. Tega ne morem trditi: vas je moralno surovejša, mesto rafiniranejša.

# KONFEKCIJA PAULIN LJUBLJANA nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek. ŠELENBURGOVA ULICA 1 Cenjenim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo.

Ne vzgajajo samo starši in učitelji otrok, nego tudi obratno otroci starše in vzgojitelje. Ako odrasli otroka z ljubeznijo opazuje, se od njega mnogo nauči, tem več, čim pristranejši in svobodnejši razmerje vlada med njimi.

Predvsem moramo svoje otroke bolj ljubiti, ne z usti, ampak z dejanji; da se za nje bolj brigamo in več z njimi živimo. Često vidimo kako ta ali oni grabi denar, da bi preskrbel svoje otroke; toda v drugi, v tretji generaciji je denar razmetan in rodbina izumira. Skrbimo rajši za to, da bodo v rodbini zdravi, dostojni in samostojni ljudje.

Šola naj tudi uči potrebo po umetnosti, naj bi jo krasile lepe slike in kipi. Tudi petje in goslanje naj se poučuje. Učitelji se pritožujejo, da je premalo časa, ker je preveč učne snovi. Izpopolnijo naj si metodo pouka, pa bo dovolj časa.

Danes vplivajo na otroka radio, telefon, časopisi, kino; otroci potujejo več kakor včasih; vse to jih privlači in vzgaja. Koliko drugačna kakor je bila nekdanj, bi morala postati cerkev, njeno ozračje in pridiga, da bi privlačila otroke. Pa zopet sem pri verski krizi in njenem vplivnem vzroku.

V vzgoji naših dečkov je premalo pospeševanja samostojnosti, samozavestnosti in poštenosti; vsa naša šola ne vzgaja poguma. Vzreja ljudi, ki streme po ugodnem kruhu, po penziji, ne vzgaja pa podjetnih pridobitnikov.

Spoznavanje brez zanimanja je mrtvo. Naloga šole ni samo učenje znanosti, ampak tudi da navaja učence k točnosti, pozornosti in metodičnosti; učiti je treba tako, da bodo učenci sami znali opazovati prirodo in življenje ter da bodo mogli pravilno reševati velike in male naloge, kadar koli trčijo nanje.

Pri nas se samo pridiguje: v cerkvi, v šoli, v skupščini, v časopisih. Zato učenci podleajo vplivom, ki jih učitelji niti ne opazijo. V Angliji nudijo šole manj splošnega znanja, zato pa bolj oblikujejo značaj.

Šola je danes breme, učitelji tirani. Slabši učenci postanejo strahopetci, krepkejši pa uporniki. Šola ima zdaj druge naloge kakor stara avstrijska, ki je vzgajala birokrate.

Naši mladi ljudje padajo iz ekstreme v ekstrem. V tem vidim težnjo, da se popravi,

kar smo v stoletjih zamudili. Dobro je, da se oziramo v tujino, napačno pa bi bilo podcenjevati sebe. Tudi mali narodi so ustvarili mnogo kulturnih vrednot.

Starši in učitelji bi morali paziti kaj privlači, zanima otroke. Danes imamo dovolj raznovrstnih šol, da se vsakdo odloči po zmožnostih in veselju. Ni samo pisar gospod, vzgajajmo gospodarje, obrtnike in podjetnike!

Naši izobraženci na deželi vzdihujejo, da propadajo radi tesnih vaških zadev. Tega je kriva njihova udobnost, ker hočejo biti kulturni samo v velikomestnih kavarnah. Lev je lev, tudi v kletki ne postane osel.

Masarykov odnos do kmeta prikazuje pomenek in sodba o Tolstem. Tolstoj se iz prijateljstva do kmetstva pokmeti; čika, pije in pljuje ko mužik, a pusti kmete v siromaštvu, neznanju in zaostalosti. Masarykova ljubezen do kmeta se javlja v zahtevi, da je treba dvigniti kmetov duševni nivo, mu izboljšati socialno stanje in povečati proizvodnjo. Masarykovo je načelo: ne k nižjemu se ponižati, nego nižjega dvigniti.

Krasno govori o ženi, a tudi v zakonu in v ljubezni vidi višji smoter: žena ne živi samo za moža, mož ne samo za ženo, oba morata iskati božje zakone in jih uresničevati...

Izjavlja: Moj socializem je ljubezen do bližnjega. Enakosti ni, diferenciacija je napredek. Ljubezen do domovine je tiha. Ne potrebujemo duhovne ravnodušnosti, ampak žive vere v nekaj višjega, vznesenega, večnega. V politiki sem videl orodje, cilj je bil verski in nravni. Denar je sredstvo, ne cilj. Metoda mora biti popolnoma stvarna, razumska, realistična, ali cilj, lepota, koncepcija, to je večna pesem.

Masaryk je pokazal pota slovanskim rodovom: Cilj naj bo nravni, pota pa razumska. V svoj program je vključil vse narodno življenje.

V svoji očiščenosti bo vzor še mnogih generacij. V tem je tudi njegova najvišja vrednost in slava. Duje Budak.

## Odkod si jemljejo legitimacijo?

V oktobrski številki mladinskega lista »Naš dan« je bil priložen letak, ki se glasi:

Tovariši! Tovarišica!

Na svoji redni seji, dne 1. oktobra t. l., je uredniški odbor sklenil sledeče:

»Naš dan« bo izhajal odslej vsakega prvega v mesecu do incl. maja meseca, v juliju pa prejmejo naročniki tri knjige. Uredništvo je prejelo za knjige že več rokopisov. Odločitev bo padla do meseca aprila, ko bodo vsi rokopisi pregledani in ocenjeni od članov uredniškega odbora.

Po poročilu uprave ima »Naš dan« v tekočem letu doslej 3800 naročnikov. Da se je število naročnikov dvignilo, je predvsem zasługa naših tovarišev in tovarišic z dežele, kjer si »Naš dan« bolj in bolj utira pot. Z ozirom na to, da vodijo »Naš dan« izključno podeželski učitelji in je torej list podeželskega učiteljstva — apelirajo podpisani na svoje tovariše, ki dele z njimi vso težo življenjskih razmer podeželskega učiteljstva, da naš trud še bolj podpro in pripomorejo s tem »Našemu dnevnu« do še večje naklade.

Naj bi se glasilo naše geslo: učitelji z dežele, ki preživljamo po vaseh in trgih mnogo težje dni od onih v mestu, bomo v prvi vrsti podprli »Naš dan«!

Uredniški odbor je sklenil preusmeriti »Naš dan« našim podeželskim razmeram primerno. Poleg pripovednih spisov bo prinašal tudi več poučnega gradiva, ki ga bo zlasti na deželi vsak tovariš s pridom uporabljal pri pouku.

»Naš dan« se mora zaradi nizke naklade boriti za svoj obstanek. Kdor primerja opremo lista z drugimi mladinskimi listi, bo priznal, da le-ta zahteva od izdajateljev mnogo žrtev. Uredniški odbor dela popolnoma brezplačno. Poskrbeli bomo, da bo postal »Naš dan« list naši podeželski mladini primeren; — da pa nam bo to mogoče, naj tovariši podpro naše stremljenje.

Se je čas, da dvignemo naklado — z naklado se bo dvignila tudi vsebina in obseg lista.

Tovariško pozdravljeni!

Za uredniški odbor:

Baltasar Viljem, Rodič Justina, Milkovič Adam.

## „Trboveljski slavček“ v Bolgariji

Zopet je doživelo delo učiteljstva splošno odobravanje in zopet je bil doprinešen dokaz o pravilnosti naših stremljenj. »Vaše delo — delo učiteljstva — je pravilno ter bo prineslo ogromne koristi bodočim generacijam.« To sta podčrtala sofijski župan in njegov pomočnik, ko sta sprejela zastopnike Trboveljskih slavčkov.

V splošnem vrvežu zadnjih dni je skoraj neopaženo odpotoval Trboveljski slavček na koncertno turnejo. Povabljen je bil od vodstva II. balkanskega kongresa za zaščito dece v Beogradu, da priredi na čast gostom koncert v Beogradu. Istočasno se je odzval vabilu bolgarskega učiteljstva, posebno sofijskih učiteljic, in pričel s pripravami za koncerte v Sofiji in Perniku. Vse skupaj bi kmalu padlo v vodo. Iz Beograda je došlo sporočilo, da se vsi zanimajo samo za mednarodne dogodke in da ni pričakovati lepega obiska koncerta. Slavček je telegrafično odpovedal vse prireditve. Drugi dan je došla nova brzojavka, ki navaja, da vodstvo II. balkanskega kongresa želi, da priredi Slavček koncert. T.

Šuligoj je pridikal v Ljubljano. Z novimi brzojavkami so bile stare preklicane. Vendar je ta izmenjava neugodno vplivala na obiske koncertov, ker ni bilo časa za podrobno agitacijo. V Beogradu so imeli Slavčki 3 koncerte: slavnostni koncert, koncert za šolsko mladino, ki je bil izredno slabo obiskan, kar je znak, da v beograjskem učiteljstvu nimamo mnogo podpornikov (to vemo že iz glavne skupščine), in koncerta za gramofonske plošče za radio Beograd. Kar dosti tekanja je bilo za teh par dni. Toda napor je bil manjši zaradi tega, ker so imeli Slavčki udobno bivališče v Učiteljskem domu v Beogradu, kjer jim je bil z nasveti in dejanji vedno na razpolago tov. Dimnik. Beograjski koncert, ki je bil izključno slovenski, je prenašal tudi radio Beograd in je bilo prav lepo ves koncert čuti v Ljubljani. Le tov. Dimnik in Srečko Kumar, bivši dirigent UPZ, sta spremljala male Slavčke k vlakcu za pot v Bolgarijo. Potrebno je bilo dovolj trdnosti, da je vodstvo turnee ostalo pri svojem namenu.

Razumljivo je torej, da smo z nestrpnostjo čakali, kdaj bomo stopili na bolgarska tla, da se prepričamo, kaj je resnica. Ugotoviti moramo, da so bile vse govornice pretirane in da so sprejeli Slavčke tako pristrano, lepo in razkošno, da nihče ne bi mogel tega pričakovati. Ze v Dragomanu, obmejni postaji Bolgarije, so čakali zastopniki p. z. sofijskih učiteljic: gospa Georgijeva, Ivanova, Vitanova in dirigent g. Krum Bojadžijev. G. Georgijeva je izpregovorila prvo dobrodošlico Slavčkom, ko stopajo na bolgarska tla. Vsi gosti so bili okiteni s šopki in bolgarskimi državnimi trobojnicami. Sofijske učiteljice ne morejo pozabiti lepih dni, ki so jih preživele ob gostovanju v Sloveniji. Poudarjale so, da niso nikdar pričakovale take gostoljubnosti, ki je bila nepriljubna nudena od slovenskega učiteljstva. Izjavile so, da tako ne sprejema samo tovariši tovariša, temveč brat brata. Mi smo jih opozorili na to, da takrat ni bilo mogoče pokazati še drugih krajev naše domovine. Povabili smo jih, naj drugo leto zopet pridejo, da se bodo prepričale, da bodo povsod tako pristrano sprejete kot so bile v Ljubljani, Škofji Loki in Trbovljah. Izjavile so željo, da si še podrobneje ogledajo Slovenijo. Pot do Sofije je hitro minula. Tu nas je čakalo novo presenečenje. Krasen sprejem z grmadami cvetja, godbo in številnimi pozdravnimi govori. Govorili so zastopniki: prosvetnegaсоюза (zveze, v kateri so včlanjeni vsi zastavljenci ministrstva prosvete) P. z. sofijskih učiteljic, mestne občine, jugoslovanskega poslaništva, bolgarsko-jugoslovanske lige in končno učenka III. mešč. šole, ki je v prisrčnih besedah pozdravila male brate in sestre iz Jugoslavije. Tu naj bo tudi omenjeno, da so na večih mestih pozdravljali Slavčke z govori sofijski učenci. Ti govori niso bili sestavljeni v šoli. Vsi učenci so dobili nalogo, naj sestavijo govore. Najboljši so pa nastopili. S kolodvora se je razvil krasen sprevod do III. meščanske šole. Na čelu sprevoda je korakala in neumorno igrala godba na pihala,

sestavljena iz učencev III. meščanske šole. (V Bolgariji imajo pogosto šole svoje godbe. Vsaka šola pa ima svoj marš, ki ga igra godba ali pa pojejo učenci ob slavnostnih prilikah.) Ostali učenci so obkrožili Slavčke in korakali z njimi. Ko smo prišli mimo carjevega dvora, so učenci vzkliknili trikrat »ura«. Sledil je sprejem na III. meščanski šoli, razdelitev Slavčkov po družinah in kosilo. Zopet se je izkazalo sofijsko učiteljstvo. Organizacija poseta je bila brezhibna.

Na III. mešč. šoli imajo tudi krasno razstavo, ki nazorno prikazuje razvoj človeštva in razvoj bolgarske države. Taka razstava je sijajen pripomoček za zgodovinski pouk.

Slavčki so priredili v Sofiji tri koncerte: večernega, v krasni dvorani »Bolgarija«, dopoldanskega za šolsko mladino in še enega za učenke I. deklishe gimnazije. Vsi koncerti so bili krasno obiskani in je bilo izvajanje Slavčka sprejeto z največjim odobravanjem. Moram pa podčrtati, da je mnogo pripomogla k temu g. Vitanova, ki je pred izvajanjem obrazložila vsako pesem po vsebinski in muzikalni strani. V teku 4 dnevnega bivanja v Sofiji, so si Slavčki v spremstvu tamkajšnjega učiteljstva ogledali mnoge zanimivosti. Povsod so bili predmet pozornosti in povsod so jih ljubeznivo sprejemali.

(Dalje sledi)

—t Menda še do danes niste naročili knjige Emil Adamič, ki stane 125 din. Plačate jo lahko v mesečnih obrokih. Ne sme biti učiteljice (-a) brez te knjige moža našega stanu in največjega slovenskega skladatelja. Ta knjiga spada v vsako knjižnico. Spoštujemo svoje velike ljudi!

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne priporoča glasbenim učiteljem in goslarjem učenecem Karla Pahorja 100 slovenskih narodnih pesmi za dvoje gosli.

## Razpis potovalne ekskurzije v Bolgarijo

Ekskurzijski odsek »Jugoslovenskega učiteljskega združenja, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani« bo organiziral v letošnjih počitnicah med 15. in 30. julijem potovalno ekskurzijo v Bolgarijo.

Proga potovanja: Ljubljana—Beograd—Niš—Caribrod—Sofija—Pleven—Gornja Orehovica—Trnovo—Gornja Orehovica—Varna — (s parnikom) Burgas—Plovdiv—Sofija—Caribrod—Niš—Beograd—Ljubljana.

Program potovanja:

15. julija:

ob 20,00 odhod z brzovlakom iz Ljubljane, ob 6,35 prihod v Beograd, ob 11,00 odhod iz Beograda z brzovlakom, ob 15,38 prihod v Niš, ob 17,35 odhod z osebnim vlakom za Sofijo, ob 23,45 prihod v Sofijo — prenočišče.

16. julija: Dopoldne ogled Sofije — muzeji: etnografski, arheološki, vojni — cerkve: Aleksander Nevski, Sv. Nedelja, ruska cerkva — botanični in zoološki vrt — zvečer eventualno obisk predstave v državnem ali Cooperativnem gledališču — prenočišče.

17. julija: Dopoldne prosto — popoldne izlet z avtobusi v okolico Sofije — Bankja, Bojana, Gornja Banja, ali Knjaževo — zvečer povratek v Sofijo — po večerji prosto.

18. julija:

Ob 8,25 odhod iz Sofije z brzovlakom, ob 12,23 prihod v Pleven, ob 12,29 odhod iz Plevna, ob 14,34 prihod v Gornjo Orehovico, ob 14,48 odhod iz Gornje Orehovice, ob 15,11 prihod v Trnovo — popoldne ogled mesta in znamenitosti — prenočišče.

19. julija: Dopoldne ogled Trnova — popoldne izlet z avtobusi v manastir Preobraženski in ostalo okolico — po večerji prosto.

20. julija:

Ob 5,21 odhod iz Trnova, ob 5,45 prihod v Gornjo Orehovico, ob 6,15 odhod za Varno,

ob 13,10 prihod v Varno — popoldne ogled mesta — prenočišče.

21. julija: Dopoldne kopanje v Črnem morju — popoldne izlet na kraljev dvor — Sv. Konstantin — zvečer prosto v Varni.

22. julija:

Ob 8,00 odhod s parnikom za Burgas, ob 13,50 prihod v Burgas — ogled mesta — prenočišče.

23. julija:

Ob 10,20 odhod iz Burgasa za Plovdiv, ob 17,08 prihod v Plovdiv — prenočišče.

24. julija: Dopoldne ogled Plovdiva, ob 17,18 odhod iz Plovdiva, ob 21,20 prihod v Sofijo — prenočišče.

25. julija: V Sofiji prosto — eventualno izlet z avtobusom v Manastir Rila (celodnevno). Ob 20,25 odhod za Caribrod in Niš.

26. julija:

Ob 0,35 prihod v Niš, ob 1,09 odhod iz Niša, ob 6,20 prihod v Beograd, ob 9,25 odhod iz Beograda, ob 20,20 prihod v Ljubljano.

Cena ekskurziji, v kateri je vračunana vožnja z brzovlakom od Ljubljane in nazaj, vožnja s parnikom po Črnem morju, hrana, stanovanje, izleti z avtobusi, je 1600 din.

Prijave za ekskurzijo sprejema Ekskurzijski odsek JUU za dravsko banovino v Ljubljani, Franciškanska ulica 6/I. Celotno vsoto 1600 din mora vsak prijavitelj poravnati do 1. julija 1939. Eventualne utemeljene odjave se bodo upoštevale do 10. julija 1939. in se bodo od vplačanega zneska odračunali samo efektivni stroški.

Prijavitelji lahko vplačajo gornjo vsoto v mesečnih obrokih à 200 din od novembra t. l. dalje. Kdor želi v obrokih plačevati, naj sporoči, da mu dostavimo položnice. Vsi oni, ki nameravajo potovati, morajo takoj poslati prijave, ki so obvezne, da moremo ekskurzijo organizirati.

## Več tovariške uvidevnosti

Višje organizirane šole so ideal vsega učiteljstva. Toda idealne niso. Ze desetletja se pojavlja praksa, ki postavlja v dokaj čudno luč vse one velike in lepe besede o tovarištvu, vzajemnem sodelovanju, o medsebojnemu upoštevanju učiteljstva in — na kupe podobnih krilatice.

Leto za letom se ponekod na prvi učiteljski konferenci vodijo žolčne borbe in drobne intrige, kdo bo dobil boljši razred, kdo bo drugemu odrinil več ur; potihno se poizveduje, kateri oddelek bo najbrž treba suprirati, itd., itd.

Vsak upravitelj ljubi mir med svojimi podrejenimi. Zato energičnejši preseka gordijski voz tako, da razredniki vsako leto prestopajo v višji razred. Drugi, ki želi ostati objektivni, si pomaga z rangom. Čim višji po rang, tem lepši razred. Nekake samoodločba učiteljstva po vzorcu iz svetovne politike. Najmlajšemu po rangi ni treba naporno izbirati. Obstoja še tretja možnost: sistem spe-

cialistov za poedina šolska leta. Trden sistem kot fevdalizem! Četrta specialiteta pa je: razdeljevanje razredov po odnosu. Tudi simpatičen sistem! Le upajmo, da ne prepegost!

Sedaj si pa predstavljajmo novinca, ki ga doleti ali drugi, tretji ali četrti sistem in pobere ostanek. Po par letih čakanja je dobil dnevničarsko ali pripravniško mesto. Priprave, mnogo dele s samim seboj, opazovanje šolskega miljeja in vzdušja, študij otroka, oživljenje šolske teorije in vsakdanje življenje; posla dovolj in preveč.

Pa se dogodi, da odrine tovariš z vzporednice mladiča, ki je komaj nastopil novo mesto, nekaj slabših učencev in jih zamenja lepo potihoma z boljimi. Prizadeta žrtev zamenjave sploh ne opazi. Po par mesecih prizadevanja in neuspehov pa ugotavlja revež svoje vzgojiteljske in učiteljske nesposobnosti in obračunava s svojo pedagoško vestjo. Pošteno in prav bi pa bilo, da bi njegov dobri nesebični tovariš ugotovil pasivno bilan-

co svojega značaja. Zakoni odkritega in znosnega družabnega odnosa med ljudmi veljajo tudi za narodne vzgojitelje.

Vsakdo ve, da je mlad človek elastičnejši in bolje prenese napore, a brezvestno je, da bi starejši tovariši prevladali vse težje breme na mlajše rame.

## Splošne vesti

### PRVI ČLANI LJUBLJANSKE AKADEMIJE

V imenu Nj. Vel. kralja so z ukazom kr. namestnikov na predlog prosvetnega ministra imenovani v akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani za prve redne člane:

v filozofsko-zgodovinskem oddelku redni prof. bogoslovne fakultete v p. dr. Aleš Ušeničnik; redni profesorji fil. fakultete v Ljubljani dr. Rajko Nahtigal, dr. Franc Kidrič, dr. Milko Kos in dr. Franc Ramovž;

v pravnem oddelku: poslanik v p. dr. Leonid Pitamic ter redni profesorji pravne fakultete v Ljubljani dr. Metod Dolenc, dr. Gregor Krek, dr. Janko Polec, dr. Rado Kušej;

v matematično - prirodoslovnem oddelku: redni profesor teh. fakultete dr. Rihard Zupančič, profesor fil. fakultete dr. Josip Plečnik in redni prof. filozof. fakultete dr. Jovan Hadži;

v umetniškem oddelku: književnik Oton Zupančič, akad. slikar Matija Jama, književnik Franc Finžgar, prof. arh. Jože Plečnik in akad. slikar Rihard Jakopič.

— Praktični učiteljski izpiti so se vršili pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani od 6. do 14. t. m. Izpit so napravili naslednji učitelji pripravnik(-ce): Bagar Helena, Bertonec Julijana, Blažič Andrej, Brus Boris, Eržen Eleonora, Gal Vladimir, Galof Danijela, Grabeljšek Marija, Grošelj Valerija, Gruden Marija, Hude Bogomila, Jenko Lidija, Jesih Slava, Köchl Zlatica, Kočvar Marija, Križaj Ivana, Hohorič Jožefa, Povše Franjo, Pugalj Terezija, Sosič Albina, Strehovec Ivan, Šturj Doroteja, Sušnik Magdalena, Šurla Marija, Vaupot Viktor.

### SOCIALNI PROBLEMI SLOVENSKE VASI

Današnji številki »Učiteljskega tovariša« je priložen propekt knjige »Socialni problemi slovenske vasi«. Že iz prospekta samega je razvidno, da bo obravnavala knjiga najbolj pereče probleme naše vasi, zato je skoraj odveč, opozarjati zlasti vse podeželsko učitelstvo še posebej na to važno in prepotrebno publikacijo. Če to kljub temu storimo, izpolnjujemo s tem samo svojo dolžnost, da ne pustimo učitelstva brez opozorila ob tako važnem kulturnem delu. Za naročnike, ki se prijavijo vsaj v številu do 25 preko svojih

Ko že tako radi govorimo o notranji disciplini slovenskega učiteljstva, upoštevajmo še ta — dovolj krivičen in netovariški — nedostatek in ga kar brez jeze in hrupa odstranimo!

stanovskih organizacij, se bo dobila knjiga za polovično ceno, t. j. za 20 din, in to za 300 strani velikega formata.

Zato vabimo vse tovariše, da izkoristijo to izredno ugodnost in se naroče na knjigo po dopisnici na JUU, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani — odsek za »Učiteljski pokret«. Odsek bo dostavil skupno vsa naročila in poskrbel po izidu knjige za takojšno dostavitev vsakemu posameznemu naročniku.

V to svrhu uporabite priloženo naročilnico, 20 din pa pošljite na naš naslov, in sicer na naš čekovni račun št. 11.153 z opombo »Za soc. probl. slov. vasi«.

### UČITELJSKI DOM V LJUBLJANI

Bliža se čas, ko bomo na svečan način obhajali dvajsetletnico obstoja naše kraljevine Jugoslavije. Učiteljstvo že sedaj zbira in išče gradivo za čim dostojnejšo proslavo velpomembnega dne. Tovariši in tovarišice — Učiteljski dom v Ljubljani ima na zalogi še nekaj brošuric »Praznik zedinjenja«, kjer najdete polno pestrega gradiva za najmlajše kakor za odraslejšo mladino. Brošurica stane 4 din. Ako želite, da bo proslava 1. decembra na vaši šoli na višku, pišite takoj na Učiteljski dom v Ljubljani, Zibertova ulica št. 27, da vam dostavi potrebno število brošuric, plačljive po položnici.

— Vodnikova družba bo letos izdala povest »Tretji rod«, ki jo je spisal Lojze Zupanc. Ta povest je zanimiv donesek k psihologiji našega kmečkega človeka. Prvi iz Grebenčevega rodu, je iz nič začel. Drugi je postal imovit gospodar na ponosni Grebenčevini. Tretji, povojni rod iz Grebenčeve hiše, se je pomehkužen in vkljuden v moderne razvade, odtujil rodni gradi. Dom propada... toda klic zemlje je močnejši od vseh strasti, ki so po vojnih letih razjedale domačije... Vse drugo boste zvedeli iz knjige same. Vse, ki ljubijo lepo knjigo, vabi Vodnikova družba k pristopu med svoje člane. — Včlanite se še danes pri poverjeniku Vodnikove družbe v Vašem kraju, ali pa direktno pri glavni pisarni Vodnikove družbe v Ljubljani, Knafljeva 5. Ne odlašajte s prijavo! Za mal denar 20 din dobite meseca novembra s štirimi knjigami bogat književni dar, ki vam bo krajšal dolge zimske večere.

— V celjskih šolah je vpisanih 4153 otrok. Na državni realni gimnaziji v Celju je vpisanih 1254 dijakov in dijakinj, na državni meščanski deski šoli 289, na drž. meščanski dekliški šoli 301 učenka, na dekliški mešč. šoli pri č. šolskih sestrah 200, na drž. trgovski šoli 159 učencev in učenk. Rudarska šola ima 83 gojencev. Izmed ljudskih šol ima največ šolarjev drž. II. deška, ki ima 693 učencev. Nato je dekliška ljudska šola pri č. šolskih sestrah, ki ima 560 učenk, mestna dekliška 316 učenk, mestna deška 298. Na vseh celjskih šolah je torej vpisanih 4153 otrok. (»Slovenski dom« 14. X.)

— Uvodnik iz »Učiteljskega tovariša« od 13. okt. citira »Slovenec« od 18. okt. in »Novosti«, 18. okt.

— Poročilo o sedemdesetletnici začetka učiteljske organizacije v Sloveniji ponatiskuje v ekcperptu iz »Učiteljskega tovariša« tudi »Hrvatski učiteljski dom« od 10. okt. Istočasno pa tudi čestita slovenskemu učiteljstvu k tej obletnici.

— Naloge šole v obmejni coni je naslov članka, ki ga priobčuje »Istra« od 14. okt. v prevodu iz »Popolo di Trieste«. Članek vsebuje navodila italijanskemu učiteljstvu za raznarodovalno delo med našim ljudstvom na Goriškem in v Istri.

— O otvoritvi nove šole v Retečah piše »Slovenec« od 16. okt. in omenja med drugim, da je stala šola 550.000 din. — Svoje poročilo končuje sledeče: »Mladina mora biti pač hvaležna vsem, ki so se trudili za njen učni dom, hvaležno pa naj bo tudi učiteljstvo, ker je dobilo tako lepe in zdrave prostore. Bog daj, da bi iz nove stavbe prihajala mladina polna vere in ljubezni do Boga in domovine!«

— Nova šola je bila otvorjena na Rudniku pri Ljubljani. Poročilo o otvoritveni svečanosti prinašata »Jutro« in »Slovenec«, 17. oktobra.

— O otvoritvi nove šole v Šmartnem pod Šmarno goro poroča »Slovenec« od 17. oktobra.

## Mladinska matica

— mm Bolgari se zanimajo za knjige Mladinske matice. »Jutro« od 12. X. je prineslo v poročilu o Trboveljskih slavčkah v Bolgariji tudi te-le vrstice: »Povsod se zelo zanimajo tudi za slovensko mladinsko literaturo. Posebno še za »Naš rod« in za knjige »Mladinske matice«. Kolikor so imeli na razpolago posameznih knjig, so jih Slavčki razdelili. Ameriški otroški vrtec namerava izdati nekatere Ribičičeve povesti v prevodu.

— mm Šola Tribuče je tudi med tistimi, kjer se je število naročnikov na Mladinsko matico močno dvignilo, in sicer od lanskih 10 na 25, na II. deš. v Celju pa se je dodatno dvignilo število naročnikov od 120 na 235.

— mm Rok za razpis književnih nagrad Mladinske matice poteče 1. novembra t. l., na kar ponovno opozarjamo naše pisatelje.

— mm Več originalnih risb iz »Našega roda« je razstavljenih na razstavi »Otrok v sliki in kipu« v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani.

— mm Prvo številko »Našega roda« smo morali ponovno ponatisniti, tako da znaša naklada te številke 26.000 izv.

### DVE KNJIGI T. SELIŠKARJA

Ob priliki prevoda »Bratovščine Sinjega galeba« v hrvaščino in II. izdaje »Rudija« je izšla v oktobrski številki srbske revije »Vidici« spodnja ocena. Obe originalni izdaji knjig sta izšli v založbi Mladinske matice.

Čeprav je po svoji prvi knjigi — zbirki pesmi »Trbovlje« — izdal še šest zelo pomembnih knjig (med temi »Nasedli brode«, »Roke Andreja Podlipnika«, »Hiša brez oken« in lani v založbi Slovenske Matice »Pesmi pričakovanja), je ostal Tone Seliskar izven svoje ožje domovine široki javnosti znan le kot pesnik trboveljskih rudarjev, pesnik njihovega trpljenja in borbe, njihove bede in umiranja. O njegovem velikem romanu »Nasedli brode« (češki prevod v dveh izdajah!) je

## Reklamna prodaja

plašček,  
površnikov, oblek  
po znižanih cenah  
**L U K I Č**  
LJUBLJANA — PRI TROMOSTOVJU

## Učiteljski pravnik

— § Odgovor na vprašanje S. Z. iz C. Ker ste napredovali v VII. polož. skupino dne 14. jan. 1937., vam pripada prvi periodski povišek VII. skupine šele 14. jan. 1940.

## Učiteljska tiskarna

— t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanee; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

— t Študirate pedagogiko? Naročite pri Knjigarni Učiteljske tiskarne knjigi dr. Borislava Stevanoviča: Razviče dečje inteligencije in Merjenje inteligencije.

## Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I O poštenosti in pravičnosti. Pred dnevi sem govoril s starim in izkušenim vzgojiteljem. Dejal je, da ga je sram stopiti pred mladino, saj ji ne more dati nobene vere v dobro in lepo, saj ga življenje vsak dan postavlja na laž, vsak dan vidi mladina, kako malo se poštenost, pravičnost in vse te lepe čednosti »izplačajo«. Ta vzgojitelj je imel že bele lase in skozi njegove roke je šlo že nešteto mladih ljudi. Dobro sem ga razumel. (»Edinost« 15. X.)

— I Šola bi najraje, če bi jim le bilo moč, laizirali, kakor pravijo s tujo besedo, to je taka šola, kjer bi se otrokom ne govorilo več o Bogu, o molitvi, o posmrtnem življenju in sploh o ničemer, kar spominja na Boga in na krščanstvo. (»Domoljub« 12. X.)

— I Učiteljska beseda — »Za ukinitve celibata« — »Naš biti ali ne biti« so naslovi notic v »Slovenski besedi« od 14. oktobra v katerih so citirani posamezni pasusi govora predsednika JUU Ivana Dimnika na glavni skupščini v Zagrebu.

— I Meščanska šola na Viču. Potrebna je zgradba mešane meščanske šole na Viču, ki je dobro obiskana. Gradbeni stroški so proračunani na 3.850.000 din in za zaklonišče proti plinskim napadom še 300.000 din. Ta šola bo prva, ki bo po modernih načelih vojnoplinske obrambe imela tako zaklonišče. Zaenkrat je občinski svet odobril kredit 800.000 din, ki je bil prihranjen iz kredita za prenos smodnišnice z Ljubljanskega polja, in iz naslova izrednih proračunskih kreditov pa še znesek 236.000 din. Ta zneska bi zadostovala, da bi se poslopje zgradilo v surovem stanju. (»Slovenski dom« 14. X.)

Cenjenemu učiteljstvu se priporoča

### GORENC LEOPOLD

KROJAČ ZA DAME IN GOSPODE

Fina izdelava po najnovejših krojih in po zmernih cenah. Ljubljana, Pavšičeva 5 (postajališče pred remizo)

»Saj mi štedimo do skrajnosti, ko bi le vedel, kaj bi človek čisto praktičnega povedal jutri mladini.«

Nekje globoko v notranjosti se mu je dvignila misel: »Pa saj to ni, da bi pravil mladini. Kaj more ona pri vsem tem, če stane naša administracija težke milijone, po nepotrebnem.«

Mimo šolskega vrta sta prispela dva brezposelna mlada človeka: »Prosim, gospod upravitelj,« itd.

Branko Dobričina je segel med drobiž in dal tudi brezposelnim svoj prispevek ter predel dalje:

»Morda bi kaj privarčevali, če ne bi bilo vedno teh premestitev. Potni stroški gredo v težke milijone. Pa kaj bi to pravil mladini. Ona ljubi ali ne ljubi vsakogar, ki ga pot zanese v to vas,« je predel v mislih predavanje. Nič uporabnega mu ni prišlo na misel. Mimo šolskega vrta sta prišla dva gasilca z nabiralno počvo v roki: »Prosim, gospod upravitelj, naše društvo« itd.

Branko Dobričina je segel v žep, napisal na polo številko z dvema številčkama in se skromno podpisal. »Štedi! Štedi!« si je tiho prigovarjal ter mislil dalje na predavanje:

»Kaj, ko bi mladini pripovedoval o... ne, to tudi ne gre, saj naši mladini manjka dnevnega kruha; to bi bilo greh,« je obupaval nad vsem.

Pismonoša je prinesel na vrt pošto. List za listom je odpiral in skušal presti dalje misli. Vse križem so mu uhajale: »Ne! Ne!

To ne gre sedaj. To društvo bi radó aeroplan. Pet sreč razpečaj! Če moreš! Ne, to je dan štednje. Naša mladina in naše učiteljstvo nima denarja. Pa kako bi vseeno to tem malim dopovedal?«

Branko Dobričina je hotel spraviti svoje misli v red: »Dan štednje. Mladini moram dopovedati, da je vsak konček neporabnega papirja, ki se zavrzé, dalje vsako jabolko, ki v jeseni neporabno segnije na vrto, vsaka drobtinica kruha, ki se izgubi dnevno na tleh, milijonkrat pomnožena, da dnevno našemu narodu ogromno številko, ki znaša...«

»Prosim, gospod upravitelj, v nedeljo bo maša za poplavljenec. Po maši bo cerkvenik pobiral denar za te reveže. Če bi hoteli, prosim, še vi mladini toplo priporočati,« je dejal gospod župnik za živo mejo šolskega vrta in se zopet oddaljil.

»Jasno! Priporočiti moram,« je brundal Branko Dobričina. »Kje sem že ostal z mojim zasnutkom za jutrišnji dan? Da, ki znaša toliko in toliko. Če bi se naši domovi v podeželju in mestih odrekli še temu, da bi le vsak drugi večer...«

»Večerjat pojdi, Branko!« se je oglasila žena z onstran vrta. »Še prehladil se mi boš.«

»Da, potem bi mi privarčevali težke milijone, za katere sploh ne vem, kam bi jih obrnili.«

Preko vrta je vlekel hladen veter in Branko Dobričina se je napotil večerjat. Mirno in preudarno je nosil v usta, kot bi ga nepresta-

no morale težke misli. Čisto nepričakovano, sredi večerje, je rekel ženi:

»Ti, kako bi človek še varčeval?«

Zadnje čase je žena opazila, da mož preveč dela in premalo je, zato ga ni hotela razburjati in je previdno molčala. Končno bi mu res škodovalo na živcih.

Po večerji je imel v roki še par uradnih pisem, ki bi jih moral še pregledati. Odprl je prvega, skoro otrpnil in začel glasno misliti:

»No, sedaj naj pa še z mladino hišo kupimo. Samo eno hišo. Samo en četrt milijona. Vsak samo en dinar, zaradi varčevanja. Le kako naj še to mladini dopovem...«

Branko Dobričina je z rokami podpiral glavo in strmel v list papirja, na katerem so jele črke poskakovati. Tisti dan ni mogel pravilno misliti. Žena se je dvignila od mize, pospravila in odšla zaklepat večna vrata.

»Moj Bog! Nekdo od prosjakov je odnesel dežnik iz veže.« Danes možu ne sme povedati. Preveč je revež razburjen. Tiho in v skrbeh je odšla v svojo sobo.

Branko Dobričina je še vedno podpiral z rokami glavo in si dopovedoval: »Dan štednje! Kako naj jim to raztolmačim, da me bodo razumeli...«

Stegnil je roko in privil petrolejko, da je nastala v sobi skoro tema. »Dan štednje«, je zamrmral še enkrat.

Saša Ličin:

## Dan štednje...

Branko Dobričina je spustil šolsko mladino domov, zavil mimo cerkve in se napotil na šolski vrt, da bi v miru in nemoten premislil, kako bo jutri govoril mladini o dnevu štednje.

»Sicer je tole z varčevanjem nekam čudna zadeva,« je mislil v sebi. »Vse svoje osebne izdatke sem spravil na skrajni minimum že pred leti. Kot dijak sem kadil stalno Vardar, pozneje kot vojak Zeta, sedaj kot aktiven član društva devet skozi ena že par let le Drava. Tu o štednji ni več govora. Prva leta sem imel vse knjižne založbe, sedaj imam le še najnujnejše, da se znajdem v hitrem tempu tega stoletja. Ženi sem že davno dopovedal, naj vpelje nemški »Eintopfsystem«, ki se je finančno še dokaj obnesel, a sam in žena od takrat bolujeva že tri leta od te kuhe na želodcu.«

Branko Dobričina je segel v žep, našel v njem še nekaj drobiža in sklenil, da pobjde na četrt dalmatinskega. Takrat je prišel mimo vrta vaški ubog.

»Lepo prosim, gospod upravitelj,« itd. Branko Dobričina je segel v žep in dal svoj obolus za vaške uboge in predel dalje svoje misli:

zasluži označbo »dobra knjiga« — mora imeti vedno ne le vrednost za deco, temveč tudi vrednost za vsakega sploh. Ona s svojo intuitivno evokacijo doživljenega mora biti enako radodarna za starše in za deco, mora z isto močjo privlačiti ene kakor druge. To čimprej, ker je vez med starši in deco nerazdružna — vsaj podzavestno, torej vsebinsko. Emocija kot vrednota in merilo, formalno in bistveno, je enostavna in se more diferencirati samo po intenziteti. Jasno je torej, da samo pravi pisatelj more biti tudi pisatelj za mladino. Z retrospektivno in izraževalno projekcijo — kar posebno poudarjamo — s pomočjo govornice lastne otroške dobe more dober pisatelj ustvariti eminentna in neponarejena berila za otroke. Ne vidim torej v tem slučajnosti, da Ivo želi voditi ladjo, Rudi avtomobil, a Janko — junak tretje še neobjavljene Seliškarjeve mladinske knjige — lokomotivo brzovlaka. Kajti, ali ni to v svoji otroški dobi želel Seliškar sam, ki je sin strojevodje na tržaški progi?

Tone Seliškar je — o tem ni dvoma — eden izmed teh, pri nas sicer redkih mladinskih pisateljev. On ne pripoveduje v svojih »mladinskih povestih« pravilic in pripovedk o čarovnicah, ki bi zajele in zanesle otroško domišljijo in pozornost daleč proč od surove vsakdanjosti. Vživljen v utrip časa, priobčuje Seliškar svoje nazore in ideje, ki so izšle iz življenja, ki nas vse tlačijo kot svinčena kapa, pritisnjena na teme, toplo in resnično, v prikladni obliki, vsem: nam in tem malčkom — bodočim ljudem, da ne rečem: ljudem bodočnosti. Njegovi otroci morda niso filozofi, morda tudi niso polni pragmatičnega duha, ali zato so pa prežeti hrepenenja za kakršno kolim načrtom o — realizaciji napa starejših. Pa tudi tam, kjer je to hrepenenje od zunaj vsiljeno, ostanajo otroci kreatori najbolj stvarnih izkušenj. Zato so Seliškarjevi otroci tako izredno inventivni in za ideje ploden element — tako, da iz njih diha neka zrelost, polna duha in smisla za čvrst material in logično linijo.

V teh njegovih knjigah srečamo končno tudi popolno otroško zrelost, ki pa je vendar divno naivna. Prepletenost te lirike naivnosti in materialne konstrukcije posnemanja starejših, je najsijajnejša odlika kompozicije Seliškarjevega »Rudija«, a posebno »Bratovščine«. V teh knjigah se kažejo otroci mnogo bolj sodobni kakor odrasli, ker neposredno in brez tradicij sprejemajo sodobnost. V kratkem: pisane za mladino, ki že nosi v sebi svojo malo osebnost in svoj mali duh, niso Seliškarjeve knjige nič drugega kakor vzpodbuda, izzivanje podobnih reakcij, blisk v razum zaostalega otroka, higienske knjige za prečiščevanje slabosti v otroku, za razvoj malega uma in praktičnega nagona.

—mm Cicibanova knjižnica. Ker nam prihajajo od nekaterih šol naročila na 1. zvezek lanske »Cicibanove knjižnice«, sporočamo vsem zainteresentom, da nam je zaloga že lansko leto popolnoma pošla. Ponatis bi nam bil mogoče le, če prejmemo dovolj naročil za drugo izdajo tega zvezka. Tiskan je samo v velikih črkah ter prihaja v poštev kot čtivo za začetnike od Novega leta dalje. Prosimo tedaj, da nam vsi reflektanti določeno svoja naročila najpozneje do 1. decembra, da jim pravočasno dostavimo zaželeno število brošuric.

## Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev OBVESTILO. Prihodnji pevski tečaj bo za mešan zbor. Vršil se bo 10., 11. in 12. novembra dopoldne v Ljubljani. Začetek tečaja bo 10. novembra ob 10. uri, v soboto, 12. novembra, bo nastopil UPZ v Mariboru. Pevski tečaj je strogo obvezen za vse člane in članice. Prinesite note s seboj! Tajništvo.

## Šolski radio

—r IV. Torek, 25. oktobra, bo predaval g. Franc Ostanek: Kaj naj mladina ve o narodni obrambi? Razpored: 1. Kaj je narodna obramba? 2. Naše dosedanje izgube. 3. Naša narodna obramba in delovanje Družbe sv. Cirila in Metoda (statistika šol). 4. Naša narodnostna meja po l. 1918. in državna meja. 5. Ali nam ni narodna obramba potrebna? 6. Kaj delajo drugi? 7. Kako pa mi? 8. Pojdimo na delo. Pripravite zemljevid dravske banovine. II.—III.

—r Petek, 28. oktobra, bo govoril g. Vekoslav Mlekuž: Ob 10 letnici naše radio postaje. — Pomen te važne obletnice za šolski radio in kulturni razvoj Slovenije. — Ga. Mira Engelman: Naše osvobojenje. Razpored: 1. Slovenija dne 29. oktobra 1918. 2. Svetovna vojna. 3. Dokazi narodne zavesti in domovinske ljubezni našega naroda v tujini, zlasti v Ameriki in drugod. 4. Avstro-Ogrska proti jugoslovenski misli. 5. Izjava Jugoslovenskega odbora ali majska deklaracija. 6. Slovensko ženstvo za narodno osvoboditev. 7. Cesta 29. oktobra v Ljubljani, II.—III. — G. Viktor Pirnat bo vodil proslavo »Jadranskega dne«. Razpored: 1. Buči morje. (Pevski zbor.) 2. Jadranski, V novo življenje. (Deklamacija.) 3. Pred prvim praznikom našega morja. (Pregled zgodovinskih dogodkov onih dni.) 4. Mi jadranski smo stražarji. (Pevski zbor.) II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 23. oktobra, ob 17. uri predaval g. Franjo Kafol: Sadjevec in domači kis.

# Stanovska organizacija JUU

## Iz izvršnega odbora

—iz Pozdravne brzojave in izraze solidarnosti je poslalo izvršnemu odboru JUU odnosno predsedniku Ivanu Dimniku:

Učiteljsvo sreza Mrkonjič,  
Učiteljsvo sreza Veles,  
Učiteljsvo sreza Metković,  
Učiteljsvo društva sreza Istok,  
Učiteljsvo sreza Mostar.

## Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA VZHODNI DEL bo imelo svoje prvo zborovanje 29. oktobra 1938. v magistratni dvorani v Ljubljani. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi zdravstveno predavanje dr. Misa in poročila o skupščinah.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE pri Jelšah bo imelo zborovanje in redni letni občni zbor v soboto, dne 23. oktobra, ob 10. uri v Rogaški Slatini. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu poročila o skupščinah in predavanje kmetijskega referenta g. Bračka o problemih pospeševanja kmetijstva. Pridite vsi in povabite premeščene in novonameščene! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR DESNI BREG bo zborovalo dne 5. novembra t. l. ob pol 10. uri na dekliški ljudski šoli v Studencih z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo o banovinski skupščini. 2. Občni zbor: a) poročilo upravne odbora (predsednika, tajnika in blagajnika), b) poročilo nadzorstva, c) proračun za l. 1938./39., č) volitve stanovskega častnega razodišča. 3. Delovni program za l. 1938./39. 4. Poročilo o počitniškem pedagoškem tečaju Pedagoškega društva v Ljubljani.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KRŠKO bo imelo svoj redni letni občni zbor dne 12. novembra 1938. ob 10. uri v risalnici meščanske šole v Krškem. — Odbor.

— JUU SRESKI UČITELJSKI DRUŠTVI KRŠKO IN BREŽICE priredita 29. oktobra ob 9. uri v Sokolskem domu v Krškem predavanje filma: »Češkoslovaška šola v narodni državi«. Filmu sledi predavanje: »Idejne osnove sodobne češkoslovaške vzgoje«. Film bo tolmačil in predaval naš rojak univ. prof. v Brnu, ki je kot znanstvenik in predavatelj učiteljsvu dobro poznan. — Predsednika: I. Horvat, R. Ivanuš.

— JUU SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAH. DEL bo zborovalo v ponedeljek, dne 31. oktobra 1938., ob 9. uri

## Novosti na knjižnem trgu

### Knjižni dar Slovenske šolske matice za leto 1937.

— Za lansko leto je SSM izdala običajno trojico knjig: »Pedagoški zbornik«, XXXIII. zv., A. Žerjav, »Sodobni zgodovinski pouk« in V. Prihoda, »Ideologija nove didaktike«.

»Pedagoški zbornik« prinaša kar 15 različnih prispevkov, od katerih jih je šest posvečenih v zadnjem času umrliim »Učenikom slovenskega človeka«: prezidentu T. G. Masaryku, nadškofu A. B. Jegliču, profesorju I. Prijatelju, profesorju Lj. Pivku, nadzorniku Lj. Černeju pa ustanovitelju, dolgoletnemu odborniku ter častnemu članu SSM Fr. Garbršku. Z dovoljenjem, da se njegov govor nad Masarykovo krsto prevede za »Pedagoški zbornik«, je postal bivši prezident E. Beneš eden izmed sodelavcev tega zbornika. Ostale spominke članke so napisali: J. Šolar, dr. A. Slodnjak, dr. A. Dolar, J. Orožen in Drago Humek.

Poleg teh je Leo Kestenberg iz Prage napisal članek o »glasbeni vzgoji kot enotni celoti«; pridružil se mu je dr. Dragotin Cvetko in pokazal mesto »glasbe v sistemu kulturno-pedagoških vrednot«. Rahlo skupino po mislih tvorijo tudi Ozvaldov spis o »obrazovalnem pomenu svetovnega naziranja in ljudske morale«, Gogalov o »vzgojnem pomenu občestven življenja in zaupanja«, Brumnov o »vzgojnem pomenu domače kulture« in morda še Ruplov »nekaž misli o pouku slovenskega jezika«. Nadalje je dr. Vl. Schmidt priobčil prispevek o »psihotehnikah in šolstvu«, J. Šediv pa je s »slovaškimi šolstvom« zaključil opisovanje šolstva pri raznih slovanskih narodih, kakor je, upajmo, J. Pahor s člankom o »fašistični šoli in vzgoji« začel vrsto razprav o šolstvu pri ostalih evropskih in drugih narodih.

A. Žerjav je s knjigo »Sodobni zgodovinski pouk« podal nekaj »izbranih poglavij iz posebne didaktike zgodovinskega pouka v ljudskih, meščanskih, oz. nižjih srednjih šolah v teoriji in praksi«. Hotel nam je dati novo posebno didaktiko zgodovinskega pouka, ki smo je še posebno potrebni v tej dobi, ko zavračamo vse, kar že imamo. Resnica je, da se pisec pri takem delu ni »mogel izogniti kritiki (dosedanjega pouka), ki sicer ni namenjena kakim osebam, temveč le sistemu, ki vlada v današnjem zgodovinskem pouku«, vendar pa knjiga deli z večino naših novjših pedagoških spisov to posebnost, da je večja v kritiki ko pa v gradnji. Nismo se pač še ustallili in nismo našli v kritiki še pravih temeljev za novo gradnjo. Je pa knjigi dodan

v magistratni sejni dvorani v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo o banovinski skupščini. (Poročata tov. Taučar in Vrhovec.) 2. Poročilo o glavni skupščini. (Poročata tov. Župančič Nataša.) 3. Tajniško poročilo. 4. Blagajniško poročilo z obračunom za posločno leto 1937./1938. in proračunom za posločno leto 1938./1939. 5. Slučajnosti.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO M. SOBOTA ima 22. oktobra 1938. ob 9. uri v Sokolskem domu v M. Soboti občni zbor. Udeležba naj bo polnoštevilna. Društvo vabi tovariše(-ice) novince, da prijavijo svoj pristop v stanovsko organizacijo. Dolžniki, poravnajte na zborovanju članarino! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LAŠKO bo imelo svoj redni letni občni zbor 19. novembra t. l. v Zidanem mostu. (Za 15. okt. veliko zbor. v Celju se ni vršilo!) Na letošnjem občnem zboru se bodo izvršile volitve uprave. Interesenti, ki nameravajo vložiti na skupščini liste, prosimo, da naročijo pri podpisnem tiskovine. Volitve se bodo izvršile ob 10. uri in morajo biti do 9,30 ure vložene in pravilno opremljene liste, prav tako tudi želje po event. tajnem glasovanju. (Glej »Pravilala«) — Nekateri so še v zaostanku s članarino. Do občnega zbora mora biti ta stvar def. urejena, ker sicer nimajo prizadeti glasovalne pravice. — Če se udeležijo kak naš član skupščine v Zagrebu 6. nov., naj pri podpisnem zahteva legitimacijo. — Tajništvo.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ bo imelo svoje zborovanje v ponedeljek, dne 31. oktobra 1938., ob pol 9. uri v dvorani Mladine v Ptujju s sledečim dnevnim redom: 1. Dopisi in poročila o skupščinah. 2. Letni občni zbor. 3. Slučajnosti. — To zborovanje je važno, ker je občni zbor — obračun dela preteklega leta in določitev dela za prihodnje leto. Zato prosimo za mnogoštevilnišo udeležbo kot je bila lansko leto. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo imelo svoj občni zbor v soboto, dne 29. oktobra, ob 9. uri v telovadnici II. deške šole na Cozovji cesti. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu tudi poročila in predavanje o izgovorjavi slov. besed.

— BLAGAJNIK JUU SRES. DRUŠTVA LAŠKO prosi vse, ki so obdržali Mahkotovo brošuro »Emil Adamič«, da čimprej pošljejo zneske. Kriti moramo dolg pri U. T. v Ljubljani. Še za okrog 1000 knjižice nismo prejeli plačila, dasi je prispevek 5 din tako malenkosten. Kdor je knjižico vzel, naj jo tudi plača, po 1 letu ne moremo več sprejemati vrnjenih izvodov.

še praktičen del, ki naj bi pojasnil in dopolnil, kar v prvem delu knjige ni dovolj jasno razloženo. Prav na koncu je še spisek zgodovinskih leposlovnih in znanstvenih del ter didaktičnih spisov.

Poleg teh dveh del smo dobili še v prevodu znanega češkega pedagoškega reformatorja dr. V. Prihoda »Ideologija nove didaktike«. To je spis o načelnih temeljih novega pouka in vede, ki govori o njem. Knjiga je zares branjiva vredno delo, dasi jo je treba prebrati nekoliko bolj počasi in premišljeno. Za naše posebne prilike pa ima poleg tega, kar nam prinaša s svojo vsebino, še ta pomen, da nas opozarja, da — vendar mornar, ko je najvišji dan, izmeri daljo in nebeško stran« (Župančič). Povedati hočem, da je tudi praktično v šoli itd. treba večkrat razmisлити: kaj, kako, zakaj in čemu — ali da teorija ni samo za univerzitetne seminarje. —en.

### Nov priročnik o Dolenjski — lep dar našim šolam

Že davno sta poznana in uveljavljena »Pouk bodi domoroden« in »Vpoštevajmo življenjsko bližino!« V mnogih primerih pa so naleteli vestni učitelji, ki so hoteli nuditi svoji deci snov iz domačih krajev, na težave. Saj jim je primanjkovalo primerne snovi. — Zato so imeli veliko dela, kadar so zbirali snov, treba je bilo preiskati arhive, prositi tu in tam, pa še ni bilo takega uspeha, kakor si ga je vreden učitelj želel.

V zadnjem času prav pohvalno narašča naša domoznaska literatura. Med upoštevanja vrednimi činitelji, ki nam prinašajo snov iz posameznih predelov naše banovine, je »Trgovski list« v redakciji Aleksandra Zeleznikarja. Poleg posameznih števil o Gorenjski, Kranju... itd. nam je za Veliko noč prikazal v izredno zajetni velikonočni številki našo Dolenjsko. Stavim, da je prišla ta številka Trgovskega lista le v malo učiteljskih rok, ki bi lahko črpali iz nje snov za domodni pouk.

Zdaj pa smo dobili velikonočno številko Trgovskega lista v povečani izdaji in v posebnih knjigi, natisnjeni na lepem papirju na 246 straneh. — Poleg prvotnih člankov je dodano knjigi še nekaj razprav. Knjigo krasi več slik in geografskih skic, priložen pa je tudi poseben zemljevid dolenjskih krajev. Knjigo je natisnila tiskarna »Merkur«, urednikovo ime pa je izpuščeno. Naslovno stran je izdelal novomeški rojak arh. Marijan Mušič. Uvodni članek je prispeval p. Janez Žurga, ki razprav-

lja o geologiji Dolenjske. Z dolenjsko floro nas seznanja Viktor Petkovšek, s favno pa Branko Rudolf. Znani dolenjski propagator, knjižničar v ljubljanski licealni knjižnici, ribniški rojak dr. Jože Rus nam podaja zemljepisni pregled Dolenjske. Kasneje nas seznanja v posebnem članku o statistiki Dolenjske ter v tretjem prispevku tudi o dolenjskem vinstvu pred 100 leti. Takisto novomeški rojak profesor Jarc nam prikazuje zgodovino dolenjskih mest. Arhitekt Mušič nam črta razvoj dolenjske metropole. Med bele rojake nas povede dr. Martin Malnerič. Posrečena je misel, da so ponatisnili tudi misli velikih dolenjskih vzornikov o svoji ožji domovini. Še vedno sveži so Janez Trdina, prav tako kakor Valvasor ter France Levstik. Iz člankov v »Življenju in svetu« popularni potopisni kramljač dr. Anton Debeljak je nanizal celo rešto odličnih Dolenjcev, ki so doprinesli svoj delež k slovenski književnosti.

O umetnostni bogatiji naše ljube Dolenjske je napisal dva članka Jože Gregorič. Zatem slede različni članki, ki osvetlujejo Dolenjsko iz najrazličnejših pogledov. O poklicih Dolenjcev je zbral statistiko Miran Vardjan, učiteljica Poldka Bavdekova nam prikazuje kaj zmorejo pridne roke Belokranjce. Vpogled med suhorobarje pa nam omogoča članek »Pri zdomarjih« J. T. iz Ribnice. Sodim, da je avtor ravnatelj tamkajšnje meščanske šole Janko Trošt? Prav posrečeno je krstil popotne prodajalce z nazivom »zdomarji«.

Ko sem gledal nekoč v Skoplju Panovtčeve Pečalbare, sem iskal zanje slovenski izraz, in sodim, da je za srbijanske »pečalbare« najbolj primerna beseda »zdomarji«.

V več krajših člankih so prikazani nekateri tujsko-prometni kraji, kakor Dolenjske toplice, Kočevje, Brežice, Litija, Šmartno, Vače (ki so pa že preko Save in zato na Gorenjskem), Zagorje (prav tako!) Višnja gora, Krško itd. Knjigi je dodano še precej člankov, ki jih v prvotnem Trgovskem listu ni. Članki prikazujejo sedanje stanje dolenjskega kmetijstva in gospodarstva, opozarjajo pa tudi na razne nujne potrebe naše Dolenjske. Šolski svetnik Jože Krošl piše o kmečkih in gospodinskih šolah na Dolenjskem. Naševa tudi nekaj kmetjsko-nadaljevalnih šol, ki so priključene ljudskim šolam v posameznih krajih. O poljedelstvu razpravlja inž. Primož Simončič, o živinoreji inž. Ivo Oblak. — Bivši učitelj, sedaj referent na kr. banski upravi Jože Okorn pa o čebelarstvu in skrbi za dvig gospodinske izobrazbe. Nekdanji profesor na grmski kmetijski šoli Ludvik Puš nas seznanja o »univerzi« dolenjskega kmeta staroslovnemu Grmu. Slede še članki o ribarstvu v dolenjskih vodah (inž. Jože Jošt), o mlekarstvu (inž. Jože Erpiš) ter dolenjskem sadjarstvu (Fran Kafol), o gospodarstvu (com. ing. Jože Germ) o poklicih Dolenjcev pa Miran Vardjan.

Da je Dolenjska najbolj zapostavljeni del dravske banovine, nam izpričuje predzadnji članek, kjer piše neznan avtor o vsem, kar se je zadnje čase storilo za gospodarski, socialni pa tudi zdravstveni in prometni dvig Dolenjske. Z deli, ki so že načrtno ugotovljeni, bo treba nadaljevati, saj potrebujejo naši Dolenjci še obilo vodnjakov, potov in vsega ostalega. Javna dela poslednjih let so dala naši Dolenjski že vse bolj prikupen obraz.

Kam naj krenejo izletniki na Dolenjskem in kako se tamkaj razvija šport, je povedal Slavko Blažič.

»Dolenjska« (zakaj ne »Dolenjsko«) je natrpna s snovjo. Vesel jo je lahko iz srca vsak Dolenjec in njihov prijatelj. Zlasti bo dobrodošla učiteljsvu. Nujno potrebno je, da jo uvrste upravitelji i v učiteljske, prav tako kakor tudi v šolarske knjižnice za višje razrede.

Škoda, da ni bila knjiga ob izidu bolj vestno pregledana. Je precej nedoslednosti v pisavi, nekateri izrazi pa so v nasprotju s predpisanim pravopisom. Za moj ožji šolski okoliš (litijski) je nekaj trditve, ki so netočne, sodim, da jih bo morda tudi za druge. Pogrešam med avtorji dva znana propagatorja Dolenjske, bivšega novomeškega učitelja Viktorja Pirnata, odkritelja doline gradov, ter belokranjskega »konzula« ravnatelja Boža Račiča.

Izdajo knjige je z znatno subvencijo omogočil ban g. Marko Natlačen ter se mu na čelni strani za to uslugo zahvaljujejo prijatelji Dolenjske. Pohvalno je treba omeniti darežljivo gesto kr. banske uprave, ki je naročila za vsako ljudsko šolo v litijskem srežu in znabiti tudi drugod po en broširan izvod. ter jo brezplačno dostavila preko sreskih prosvetnih nadzornikov. Večje šole so prejele tudi po dva izvoda. Zdaj, ko bo knjiga dospela v roke res vsem šolam, bo njen uspeh kmalu še bolj viden.

Z izdajo sličnih priročnikov naj nadaljujejo odločujoči činitelji še naprej!

Jože Župančič.

Moderne  
tkanine  
A. & E. SKABERNÉ  
LJUBLJANA